

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه

گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق

گرایش خانواده

عنوان:

تبیین بعد تربیتی نهاد حضانت با تأکید بر فقه تربیتی امامیه

دانشجو:

حمیده نظری

استاد راهنما:

دکتر فاطمه فلاح تفتی

بهمن ۱۳۹۸

صورت جلسه‌ی دفاعیه

پایان نامه کارشناسی ارشد خانم حمیده نظری دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش خانواده تحت عنوان تبیین بعد تربیتی نهاد حضانت با تأکید بر فقه تربیتی امامیه در جلسه دفاعیه مورخ با نمره..... و درجه مورد تأیید قرار گرفت.

ردیف	اعضاء هیئت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱	استاد راهنما			
۲	استاد مشاور			
۳	استاد داور			
۴	نماینده تحصیلات تکمیلی			

مدیر تحصیلات تکمیلی

تعهدنامه اصالت پایان نامه

اینجانب حمیده نظری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش خانواده که در تاریخ از پایان‌نامه‌ی خود تحت عنوان " تبیین بعد تربیتی نهاد حضانت با تأکید بر فقه تربیتی امامیه " با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه‌ی موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوط ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی داخل یا خارج از کشور ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان رساله را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی دانشکده، مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشکده غیر دولتی - غیر انتفاعی رفاہ مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت عدم صدور یا ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

تعهدنامه حق مالکیت مادی و معنوی پایان نامه

در مورد نتایج پژوهش های علمی

با عنایت به سیاست های پژوهشی و فناوری دانشکده رفاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسان ها (که لازمه شکوفایی علمی و فنی است) و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشکده و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش های علمی که تحت عناوین پایان نامه / رساله و طرح های تحقیقاتی با هماهنگی دانشکده انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

- ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان نامه / رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشکده غیر دولتی - غیر انتفاعی رفاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.
 - ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشکده غیر دولتی - غیر انتفاعی رفاه بوده و با تأیید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد، ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.
- تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی به صورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه منتشر می شود نیز باید نام دانشکده درج شود.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

نام و نام خانوادگی استاد راهنما:

تاریخ و امضاء

تاریخ و امضاء

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشکده غیردولتی - غیرانتفاعی رفاه

گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته حقوق

گرایش خانواده

عنوان:

تبیین بعد تربیتی نهاد حضانت با تأکید بر فقه تربیتی امامیه

دانشجو:

حمیده نظری

استاد راهنما:

دکتر فاطمه فلاح تفتی

استاد مشاور:

دکتر هاجر باختری

سلامت و رفاهیت

تقدیم به

رهبر معظم انقلاب اسلامی، سید علی خامنه‌ای که مهر وجودش در قلبم

جاریست

و

مردان بی ادعای زمانه که وجودشان را برای امنیت و آرامش ما فدا کردند

خصوصاً سردار سپهبد حاج قاسم سلیمانی و هم‌زمان شهیدش

سپاسگزارم از سه وجود مقدس:

آن که ناتوان شد تا من به توانایی برسم...

موهایش سپید شد تا من رو سفید شوم...

و عاشقانه سوخت تا گرمابخش وجود من و روشنگر راه من باشد...

پدرم

مادرم

و اساتید گرانقدرم سرکار خانم دکتر فاطمه فلاح تفتی و سرکار خانم دکتر

هاجر باختری که راهنمایی‌های بی چشم‌داشت ایشان بسیاری از سختی‌ها را

برایم آسان نمود.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
۲	فصل اول: تعاریف و کلیات
۳	۱-۱. مقدمه
۴	۱-۲. ادبیات پژوهش
۴	۱-۲-۱. بیان مسئله
۶	۱-۲-۲. پیشینه‌ی پژوهش
۷	۱-۲-۳. ضرورت پژوهش
۷	۱-۲-۴. هدف پژوهش
۸	۱-۲-۵. سوالات پژوهش
۸	۱-۲-۶. روش پژوهش
۹	۱-۲-۷. ساختار پژوهش
۹	۱-۳. مفهوم شناسی
۹	۱-۳-۱. مفهوم شناسی حضانت
۹	۱-۳-۱-۱. حضانت در لغت
۹	۱-۳-۱-۲. حضانت در اصطلاح فقهی
۱۱	۱-۳-۱-۳. حضانت در اصطلاح حقوقی
۱۲	۱-۳-۲. ماهیت حضانت
۱۲	۱-۳-۲-۱. مفهوم شناسی حق
۱۳	۱-۳-۲-۱-۱. حق در لغت
۱۳	۱-۳-۲-۱-۲. حق در اصطلاح
۱۴	۱-۳-۲-۳. مفهوم شناسی تکلیف

۱۴ ۱-۲-۲-۳-۱. تکلیف در لغت
۱۴ ۲-۲-۲-۳-۱. تکلیف در اصطلاح
۱۵ ۳-۲-۳-۱. ماهیت حضانت در فقه امامیه
۱۸ ۴-۲-۳-۱. ماهیت حضانت در حقوق موضوعه
۲۰ ۳-۳-۱. عناصر حضانت
۲۰ ۱-۳-۳-۱. مفهوم شناسی نگهداری
۲۰ ۱-۱-۳-۳-۱. نگهداری در لغت
۲۰ ۲-۱-۳-۳-۱. نگهداری در اصطلاح فقهی
۲۰ ۳-۱-۳-۳-۱. نگهداری در اصطلاح حقوقی
۲۱ ۲-۳-۳-۱. مفهوم شناسی تربیت
۲۲ ۱-۲-۳-۳-۱. تربیت در لغت
۲۲ ۲-۲-۳-۳-۱. تربیت در اصطلاح فقهی
۲۲ ۳-۲-۳-۳-۱. تربیت در اصطلاح حقوقی
۲۵ ۴-۲-۳-۳-۱. اهمیت تربیت از دیدگاه پیشوایان اسلام
۲۷ ۵-۲-۳-۳-۱. مراحل تربیت فرزند
۳۰ ۳-۳-۱. فقه تربیتی
۳۰ ۱-۳-۳-۱. تعریف فقه تربیتی
۳۱ ۲-۳-۳-۱. ابعاد فقه تربیتی
۳۱ خلاصه‌ی فصل
۳۳ فصل دوم: ادله‌ی بعد تربیتی نهاد حضانت در فقه تربیتی امامیه و شرایط آن
۳۴ ۱-۲. ادله
۳۴ ۱-۱-۲. آیات
۳۴ ۱-۱-۱-۲. آیه‌ی وقایه

۳۷ ۲-۱-۱-۲. آیه‌ی امر به صلوه
۴۰ ۲-۱-۲. روایات
۴۰ ۱-۲-۱-۲. حدیث مسئولیت راعی
۴۲ ۲-۲-۱-۲. روایات حق فرزند
۴۴ ۳-۱-۲. دلیل عقل
۴۵ ۱-۳-۱-۲. وجوب دفع ضرر محتمل
۴۶ ۲-۳-۱-۲. وجوب شکر منعم
۴۸ ۳-۳-۱-۲. وجوب حفظ نظام
۵۰ ۴-۱-۲. لغویت بسیاری از روایات و معطل ماندن هدف بعثت
۵۲ ۲-۲. شرایط نهاد حضانت در فقه تربیتی امامیه
۵۷ خلاصه‌ی فصل
	فصل سوم: احکام بعد تربیتی نهاد حضانت از دیدگاه فقه تربیتی امامیه و مقایسه‌ی آن با حقوق موضوعه‌ی ایران
۵۹
۶۰ ۱-۳. احکام بعد تربیتی نهاد حضانت از دیدگاه فقه تربیتی امامیه
۶۰ ۱-۱-۳. احکام ساحت‌های تربیتی
۶۰ ۱-۱-۱-۳. اعتقادی
۶۴ ۲-۱-۱-۳. عبادی
۶۷ ۳-۱-۱-۳. عاطفی
۷۱ ۴-۱-۱-۳. جنسی
۷۵ ۵-۱-۱-۳. جسمی
۷۸ ۲-۱-۳. احکام فراساحتی
۷۸ ۱-۲-۱-۳. گزینش روش‌های تربیتی
۷۹ ۲-۲-۱-۳. مشورت در تربیت فرزند

۷۹	۳-۲-۱-۳. وفای به وعده به کودکان.....
۸۰	۳-۲-۱-۴. الزام و اجبار در تربیت.....
۸۱	۳-۲. بعد تربیتی نهاد حضانت از دیدگاه فقه تربیتی امامیه و مقایسه‌ی آن با حقوق موضوعه‌ی ایران.....
۸۱	۳-۲-۱. مدت حضانت.....
۸۲	۳-۲-۱-۱. حضانت پیش از دو سالگی.....
۸۳	۳-۲-۱-۲. حضانت پس از دو سالگی.....
۸۵	۳-۲-۱-۳. اتمام حضانت.....
۸۷	۳-۲-۲. تکالیف حضانت کننده.....
۸۹	۳-۲-۳. موانع اجرای حق حضانت.....
۹۴	خلاصه‌ی فصل.....
۹۵	نتایج پژوهش.....
۹۷	پیشنهاد.....
۱۰۰	منابع پژوهش.....

چکیده

یکی از مهم‌ترین مسائل مربوط به حقوق خانواده، مسئله‌ی نگهداری و تربیت اطفال و پروردن معنوی آنان است، که به حضانت تعبیر می‌شود. اسلام به موضوع تربیت اطفال توجه خاصی مبذول داشته و با فرامین آسمانی خود مسیر تربیتی را برای مربیان روشن نموده است تا کمال فرزندان جامعه‌ی مسلمان را رقم بزند. در این راستا قانون مدنی والدین را مکلف به انجام حضانت و به تبع آن تربیت می‌داند؛ اما متأسفانه تنها در یک ماده به این امر مهم پرداخته شده است؛ بدون آن که محدوده‌ی آن مشخص گردد یا ضمانت اجرایی برای آن در نظر گرفته شود. در این شرایط لازم است با استخراج گزاره‌ها و احکام تربیتی از دانش فقه تربیتی، منابع متقن برای اصلاح قوانین در این حوزه فراهم گردد تا از این طریق اوضاع تربیتی کنونی بهبود یابد. پژوهش حاضر، که به شیوه‌ی توصیفی - تحلیلی انجام شده است، باید‌ها و نبایدهای تربیتی را جمع‌آوری نموده و نشان می‌دهد که بر مبنای حقوق موضوعه، حضانت برای مادر و پدر حق و تکلیف محسوب می‌شود و وظیفه‌ی تربیت نیز بر آن‌ها واجب است. تکلیف تربیت از حضانت گسترده‌تر است؛ بدین معنا که حضانت با بلوغ و رشد پایان می‌یابد؛ اما تکلیف تربیتی، دائمی خواهد بود. والدین مکلف هستند کودک را از سنین اولیه با مسائل عقیدتی که اعتقاد به آن‌ها واجب است، آشنا سازند و ایشان را به انجام واجبات و ترک محرمات تمرین دهند. در سایر مسائل تربیتی نیز موظفند احکام فقهی آن را به نحو احسن رعایت نمایند و تا جایی که توان دارند به این امر مهم همت گمارند. شایسته است قانون‌گذار چنین احکامی را به بهترین شکل در قوانین و مقررات مربوط بگنجاند.

کلید واژگان: حضانت، فقه تربیتی، کودک، تربیت

فصل اول:

تعاریف و کلیات

۱-۱. مقدمه

هدف حقوق ایجاد عدالت و نظم و پیشرفت جوامع است، و یکی از مهم‌ترین مباحث حقوقی که زمینه‌ساز چنین پیشرفتی است مبحث حضانت است. اهمیت موضوع حضانت کودکان برکسی پوشیده نیست، چرا که مسئله‌ی حضانت، مسئله‌ی نگرهبانی و حراست از کودک است. کودکی که در احقاق حقوق و دفاع از خودش ناتوان است و در عین حال آینده‌ی جامعه‌ی امروز در دستان کوچک اوست.

آن‌چه معمولاً در باب مسئله‌ی حضانت به آن پرداخته شده است، نگره‌داری از فرزند است. اما بایستی تذکر داد که حضانت امری دو بُعدی است که بُعد دیگر آن امر خطیر تربیت است، که در نوشته‌های حقوقی مغفول مانده است. امر تربیت، اسباب سعادت یا شقاوت طفل را در آینده رقم خواهد زد. در مسیر تربیت فرزند پدر و مادر مهم‌ترین نقش را دارند، که اگر این مسئولیت را به نحو احسن انجام دهند، ثمره‌ی آن تنها عاید آنان نمی‌شود بلکه تأثیر به سزایی در سلامت جامعه خواهد داشت.

قصد اصلی این نوشتار آن است که بر ساحت تربیتی نهاد حضانت تمرکز کند و برای اصلاح و تکمیل قوانین مدنی در این حوزه، از بایدها و نبایدهای فقهی بهره جوید، زیرا دین اسلام برترین منبع معرفت است و تجویزات آن در قالب فقه امامیه اصلی‌ترین منبع دانش حقوق به شمار می‌رود. این مطالعه از نوع کیفی است، که با استفاده از روش توصیفی و اسنادی به بررسی یافته‌ها می‌پردازد. برای جمع‌آوری اطلاعات شیوه‌ی مطالعات کتابخانه‌ای به کار برده شده است، که از طریق مطالعه‌ی کتب مربوط به موضوع و استفاده از نرم افزارها این پژوهش صورت پذیرفته است. در این راستا عنوان تبیین بعد تربیتی نهاد حضانت با تأکید بر فقه تربیتی امامیه برگزیده شده است. این موضوع در سه فصل واکاوی می‌شود، که فصل اول مربوط به تعاریف و کلیات می‌باشد، فصل دوم تحت عنوان ادله‌ی بعد تربیتی نهاد حضانت در فقه تربیتی امامیه و شرایط آن بررسی خواهد شد، و فصل سوم با محوریت احکام بعد تربیتی نهاد حضانت از دیدگاه فقه تربیتی امامیه و مقایسه آن با حقوق موضوعه‌ی ایران در

دستور کار قرار دارد. امید است با تدوین این رساله بتوان گامی مؤثر در جهت بهبود شرایط تربیت و رشد فرزندان در عصر بحران معنویت برداشت.

۱-۲. ادبیات پژوهش

در این قسمت به بیان مسئله، پیشینه، ضرورت، هدف، سؤالات، روش و ساختار پژوهش پرداخته می‌شود.

۱-۲-۱. بیان مسئله

هدف آفرینش بشر، رسیدن او به کمال است و آن چه او را در این مسیر یاری می‌کند کلام نورانی وحی، پیامبران و امامان (ع) هستند. انسان استعداد رسیدن به مقام خلیفه‌اللهی را دارد، که این جایگاه حاصل نمی‌شود مگر با تربیت حقیقی وی که باید پایه‌های آن از سنین کودکی بنا گذاشته شود؛ چرا که روح و فطرت پاک انسان در آن زمان پذیرای تربیت صحیح است و پرورش این فطرت و سرشت پاک بر عهده‌ی والدین است. ایشان باید در جهت‌دهی و پرورش این ودیعه‌ی الهی بکوشند و به تربیت فرزندان‌شان اهتمام ورزند.

رسول گرامی اسلام در این باره می‌فرماید: «كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَدُّ عَلَى الْفِطْرَةِ يَعْنِي الْمَعْرِفَةَ بِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ خَالِقُهُ كَذَلِكَ قَوْلُهُ وَ لَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ» (کلینی، ۱۴۰۷، ص ۱۳) هر نوزادی بر فطرت خدا پرستی متولد می‌شود، یعنی خدای عز و جل را پروردگار خویش می‌داند. هم‌چنین است قول خداوند و اگر از آن‌ها بپرسی، آسمان‌ها و زمین را که آفریده، می‌گویند: خدا.

و نیز آن بزرگوار می‌فرماید: «كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَدُّ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبْوَاهُ يَهُودَانَهُ وَ يُنَصِّرَانَهُ وَ يُمَجَّسَّانَهُ» (طوسی، ۱۴۰۷، ص ۵۳۳) هر نوزادی بر فطرت خداپرستی متولد می‌شود، تا آن‌گاه که پدر و مادرش او را یهودی یا مسیحی سازند.

پرورش فطرت پاک کودکان وظیفه‌ی والدین است. آن‌ها باید بکوشند تا این ودیعه‌ی الهی را حفظ کنند و با تربیت دینی، فرزندان را به سمت سعادت‌مندی سوق دهند. بنابراین وظیفه‌ی تعلیم و تربیت منشأ فطری دارد و از بدو تولد تا لحظه‌ی مرگ از نفس انسان جدا نمی‌شود و با ارشاد دینی تقویت می‌شود.

فلذا شریعت اسلام به عنوان کامل‌ترین دین الهی که منادی نجات بشریت در سراسر عالم است به این امر مهم بی‌توجه نبوده و احکام تربیتی و اخلاقی خود را نه از زمان کودکی بلکه قبل از تولد مطرح نموده است. از این رو مطالعه‌ی منابع دینی یعنی آیات شریفه‌ی قرآن و روایات و سیره‌ی

معصومین (ع) که مهم‌ترین منابع فقه امامیه است؛ می‌تواند دیدگاه محقق را به مقوله‌ی تربیت فرزند جهت‌دهی بخشد و تربیت بر اساس الگوی اسلامی را به تصویر کشد؛ چرا که نیاز جامعه‌ی امروز به این موضوع امری انکارناپذیر است. متأسفانه بحران تعلیم و تربیت در بسیاری از سطوح جامعه‌ی کنونی مشاهده می‌شود، که علت آن عملکرد نامطلوب نظام اسلامی برای پیاده‌سازی احکام تربیت دینی و قانون‌گذاری‌ها و سیاست‌گذاری‌های ناقص در این باره، در سطح کلان و فاصله گرفتن خانواده‌ها از آموزه‌های تربیتی اسلام در سطح خرد بوده است. پس اگر بنا باشد در راه از میان بردن مشکلات تربیتی و اخلاقی کشور گامی برداشته شود، یکی از مهم‌ترین گام‌ها سازماندهی تکالیف سازمان‌های دولتی هم‌چنین افراد در باب تعلیم و تربیت و اصلاح قانون‌گذاری در زمینه‌ی تعلیم و تربیت است. طبق ماده‌ی ۱۱۷۸ قانون مدنی تربیت که یکی از ابعاد حضانت است، از حقوق اطفال و از تکالیف ابوبن محسوب می‌شود و باید گفت از مهم‌ترین حقوق و تکالیف است؛ البته که امر حضانت شامل یک بُعد دیگر که مربوط به نگاهداری اطفال است نیز می‌باشد؛ که این بُعد مربوط به نگاهداری جسمانی کودک مثل نظافت کردن، تیمار کردن و... است. اما بُعد مهم‌تر که همان تربیت است، ناظر به امور معنوی کودک است که قانون‌گذار در ذیل مبحث حضانت، تنها در یک ماده به این مسئله‌ی مهم اشاره کرده است، اما احکام و آثار آن در این قانون یا قوانین مربوط کم‌تر بیان شده است؛ اکنون برای استخراج این احکام بایستی به فقه مراجعه نمود و در این میان آن رشته‌ای که بهترین یاری‌کننده خواهد بود، فقه تربیتی است. فقه تربیتی شاخه‌ای تازه تأسیس از دانش فقه است که می‌توان آن را چنین تعریف کرد: دانشی است که رفتارهای اختیاری صادر شده از مرتب‌یان و مرتب‌یان در مقام تربیت را از لحاظ اتّصاف آن‌ها به یکی از احکام پنج‌گانه بررسی می‌کند و برای هر رفتاری حکمی را از ادلّه‌ی آن استنباط می‌کند. (اعرافی، ۱۳۹۱ الف، صص ۳۸۰-۳۷۹)

فقه تربیتی گستره‌ی وسیعی از مباحث تربیتی مانند: تعلیم، تعلّم، تربیت، عوامل و موانع آن‌ها و نیز دستاوردهای گرایش‌های گوناگون علوم تربیتی را در برمی‌گیرد؛ بنابراین نیاز برای بازخوانی و اصلاح احکام حضانت و به تبع آن امر تربیت به این شعبه از دانش فقه امری انکارناپذیر است.

بنابراین برای بهبود اوضاع تربیتی به انجام پژوهش‌هایی نیاز است که به تشریح نظرات مرتب‌یان اصلی اجتماع بپردازد و با معرفی وضع موجود و آنچه باید بشود در مسیر احقاق حقوق معنوی کودکان که آینده‌سازان جامعه‌ی اسلامی هستند، حرکت کند.

این رساله در پی آن است که ابتدا مفهوم نهاد حضانت هم‌چنین تربیت را بیان کند و سپس اهمیت تربیت در نهاد حضانت را روشن سازد و با بررسی فقه امامیه گزاره‌های فقهی در باب تربیت

فرزند را استخراج نماید، ضمانت اجرای این بایدها و نبایدها را بررسی کند و علاوه بر این دریابد که تا چه حد ساختن نظام تربیتی و حقوقی مطلوب برای فرزندان ایران موفقیت‌آمیز بوده است و برای اصلاح اوضاع تربیتی و معنوی کنونی از راه تحوّل نظام حقوقی چه می‌توان کرد؛ تا با یاری خداوند به آرمان اصلی الهی، که تشکیل حکومت جهانی اسلام است، جامه‌ی عمل پوشاند.

۱-۲-۲. پیشینه‌ی پژوهش

مسئله‌ی تربیت فرزند از جمله موضوعاتی است که بارها مورد پژوهش واقع شده است، اما اکثراً از جنبه‌ی تربیتی و روان‌شناسی بررسی شده است. به علاوه رسالاتی در مورد تربیت فرزند از نگاه معصومین (ع) موجود است که از دریچه‌ی معارف اسلامی به آن نگریسته شده است. مانند:

۱. نور بخش حبیب آبادی، ریحانه، روش‌های تربیتی اهل بیت (ع) در تربیت فرزند، دانشگاه پیام نور استان اصفهان، ۱۳۹۶

۲. علیزاده، عبدالله، روش‌های تربیت فرزند از دیدگاه اسلام، دانشگاه جامعه‌المصطفی‌العالمیه، ۱۳۸۱
و....

هم چنین باید بیان نماییم که کتب و رسالات بسیاری درباره‌ی موضوع حضانت و مسائل فرعی مربوط به آن وجود دارد مانند:

۱. پارسا، سیداحمد، بررسی فقهی و حقوقی احکام حضانت، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، ۱۳۹۴
۲. تیموری سندسی، جواد، بررسی حضانت کودکان در فقه شیعه و مذاهب اربعه، دانشگاه گیلان، ۱۳۸۹ و....

و علاوه بر این موضوع حق تربیت در پایان نامه‌های حقوقی مورد بحث واقع شده است، مانند:

۱. کریمی، مهین، تکلیف تعلیم و تربیت کودک در حقوق ایران، دانشگاه پیام نور استان تهران، ۱۳۸۹
۲. شاکری نصر آبادی، میترا، تربیت کودک و مسئولیت‌های ناشی از آن در حقوق ایران، دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، ۱۳۹۶ و....

طبق بررسی‌های انجام شده، پژوهشی میان رشته‌ای که به موضوع بعد تربیتی حضانت در علم حقوق از منظر فقه تربیتی امامیه پردازد و بخواهد فاصله‌ی قوانین امروز را با فقه شیعه روشن کند انجام نشده است.

۱-۲-۳. ضرورت پژوهش

یکی از مهم‌ترین مباحث حقوق خانواده، بحث حضانت و به تبع آن نگهداری و تربیت کودک است. کودک به خصوص در مراحل اولیه زندگی نیازمند توجه و مراقبت بسیاری است و شرایط این دوران بنیان شخصیت او را تشکیل خواهد داد. اگر تربیت وی در این برهه رها شود و نیازهای وی برآورده نشود، می‌تواند ضربات جبران‌ناپذیری بر سلامتی جسم و روح او و همچنین جامعه وارد کند، حتی سربار جامعه شود و امنیت اجتماعی را مختل سازد.

عرصه‌ی حقوق و قوانین کشور می‌تواند مطمئن‌ترین راه برای تأمین نیازهای فرزندان این سر-زمین باشد، لکن متأسفانه در این بخش از قوانین خلأهایی وجود دارد که آینده‌ی درخشان آنان را با تردید مواجه می‌سازد. از جمله مسائلی که در این باب کم‌تر به آن توجه شده است بحث حق تربیت کودک تحت عنوان حضانت است که با توجه به اهمیت روزافزون آن و تجویزات دیگر مکاتب تربیتی که پایه و اساس دینی ندارد، کاوش در مسائل تربیتی از نگاه دین اسلام و استخراج قوانینی که بتواند در ساحت حقوق موضوعه کاربردی باشد ضروری است.

دین اسلام درباره‌ی پرورش کودکان فرامین آسمانی خود را به نحو شایسته عرضه داشته است، اما این که آن‌ها تا چه اندازه به کار بسته شده است، جای پژوهش دارد.

بنابراین برای اصلاح و رفع فقدان قانونی موجود در زمینه‌ی حق تربیت کودکان ذیل مبحث حضانت و لزوم تطبیق قوانین با اصول و موازین شرعی، هم‌چنین مقابله با روش‌های نوین تربیت غیر دینی یا حتی ضد دینی، ضرورت انجام چنین پژوهش‌هایی را دو چندان کرده است.

۱-۲-۴. هدف پژوهش

هدف کلی :

بیان آثار و ابعاد نهاد حضانت و شناخت احکام، شیوه‌ها و اصول تربیت از منظر فقه امامیه در جهت شناسایی میزان فاصله‌ی نظام حقوقی و تربیتی امروز با رهنمودهای پیشوایان شیعه و سعی در اصلاح وضعیت تربیتی

اهداف جزئی :

۱. بیان احکام و آثار بعد تربیتی نهاد حضانت و روشن نمودن حقوق کودکان و به تبع آن وظایف والدین در این‌باره از منظر حقوق کنونی ایران

۲. بررسی گزاره‌های فقه تربیتی امامیه در مورد تربیت فرزند، شناخت احکام تربیتی و روش‌های تربیت و ضمانت اجرای احکام تربیتی

۳. استفاده از گزاره‌های فقه تربیتی در جهت اصلاح اوضاع اجتماع امروز از طریق قانون‌گذاری‌های جدید و اصلاح قوانین قبلی

اهداف نظری :

۱. بررسی کلی مسائل مربوط به تربیت در حضانت از منظر حقوق موضوعه و آسیب‌شناسی قوانین مربوط

۲. استخراج بایدها و نبایدهای فقه امامیه در مورد تربیت فرزندان

اهداف عملی :

۱. تأکید بر بایدها و نبایدهای شرعی در قانون‌گذاری‌های مربوط به کودکان تحت عنوان امر حضانت

۲. بهبود اوضاع تربیتی و معنوی در سطح جامعه

۳. پرورش مرتبان و مترتبان با ویژگی‌های مطلوب

۱-۲-۵. سوالات پژوهش

۱. مفهوم، ابعاد، حدود و ضوابط نهاد حضانت در حقوق موضوعه‌ی ایران چیست؟

۲. ادله‌ی بعد تربیتی نهاد حضانت و شرایط آن در فقه تربیتی امامیه چیست؟

۳. احکام و شیوه‌های نگهداری و تربیت فرزند در فقه تربیتی امامیه چیست و این گزاره‌ها تا چه حد با قوانین تربیتی ایران منطبق است؟

۱-۲-۶. روش پژوهش

روش تحقیق در رساله‌ی پیش‌رو، تحلیلی - توصیفی و مبتنی بر شیوه‌ی کتابخانه‌ای می‌باشد که از طریق مطالعه‌ی کتب مربوط به موضوع حضانت و تربیت اطفال، که شامل کتب فقهی، کتب روایی و کتب حقوقی است. هم‌چنین از طریق نرم‌افزارهای جامع فقهی و جست و جوی موضوعات مرتبط، مطالب دسته‌بندی شده و فیش برداری شده و پس از تحلیل آن‌ها تحت عناوین خاص هر فصل گنجانده شده است.